

РАДА

ГАЗЕТА ПОЛІТИЧНА, ЕКОНОМІЧНА І ЛІТЕРАТУРНА

ВИХОДИТЬ ЩО-ДНЯ, ОКРІМ ПОНЕДІЛКІВ.

РІК ВОСЬМИЙ

Адреса редакції і контори:
у Києві Велика Підвільна вул. Д. 6.
Телефон редакції 1458.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ НА РІК 1913

на рік	на 6 м.	на 3 м.	на 1 м.	на рік	на 6 м.	на 3 м.	на 1 м.
1 р.	10 м.	5 м.	3 м.	1 р.	10 м.	5 м.	3 м.
5.70	2.50	1.25	0.75	5.70	2.50	1.25	0.75

Переплату на рік можна виплачувати частками: в 2 строки: на 1 лив. 3 карб. і на 1 апр. 3 карб., в 3 стр.: на 1 лив. 2 карб., на 1 мар. 2 карб. і на 1 мая 2 р., або по 1 карб. на протязі перших шести місяц. Ціна „Ради“ за кордон: на рік 11 р., (27 корон 94 гелери на австрійську валюту), на 1/2 року — 5 р. 50 к. на 1/4 року — 2 р. 75 к., на 1 м — 1 р. Коли закор. читачі передплачують газету через поштат, то платять за газету по ціні, виставленій для передплатників в Росії.

Передплата приймається тільки з 1-го чис. коши. м. ЗА ЗМІНУ АДРЕСИ 30 КОП.

(При зміні неодмінно прикладати стару адресу).

Автора рукописів повинні подавати своє прізвище і адресу. Редакція може скорочувати і змінити статті; більш статті до друку негодні, перековуються в редакції 3 місяці і висилаються авторам із коштом, а дрібні замітки й дописи образи знімаються. Рукописи, на яких не зазначені умови друку вважаються безплатними.

3 ПРИВОДУ надісланих до газети ВІРШІВ редакції не листуються.

Просять авторів додержуватись правописно „Ради“.

УМОВИ ДРУКУВАННЯ ОПОВІСТОК:
ЗА РЯДОК ПЕТИТУ, АБО ЗА ЙОГО МІСЦЕ:
перед текстом . . . . . 30 коп.
після тексту . . . . . 15 коп.
„сторонні повідомлення“ . . . . . 75 коп.

ЗА ПЕРШИЙ РАЗ платиться ВДВІЧІ

Оповідання про пошукування праці—в Конторі редакції приймаються на льотних умовах.

ОПОВІСТКИ приймаються в ГОЛОВНИЙ КОНТОРІ „РАДИ“ та в Центральної конторі об'явленій Т/Д. Л. і З. Іетдль і Ко-о ПСКВА, Мясницька, 6. Ситова в оділах цього Т/Д: 1) в Петербурзі—Морська, 11, 2) у Варшаві—Маршалівська, 130, 3) у Вільні—Большая, 78, 4) у Лодзі—Петроковська, 1 та 5) у Парижі—8, площа Біржі.

Оптово-розничний склад ма- Т. Бр. Горенштен
нуфактур Подол, Костянтинівська, № 1.

Великий майський ситцевий тиждень
і продаж иншого краму.
Ситець по 8 і 9 коп. і тканини по 10 і 11 коп.

„АПОЛЛО“ Сьогодні гастроль нової програми 39 нових дебютів! Нові світові атракціони! ВЕСЬ СКЛАД АРТИСТІВ ВИСТУПАЄ в Києві в перше.

ХОР ЦИГАН „ЯРА“ з Московського

під орудою відомого циганського співця І. В. ВАСИЛЬЄВА-ПАНИНА. Початок рівно в 10 г. в. 14 Іюня бенефіс оркестру.

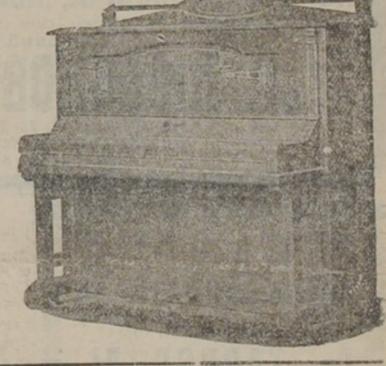
При оптово-сукняно-мануфактурному складі В. Ф. МАЛИНА.
Київ, Поділ, Гостинний ряд №№: 11, 12 і 13, проти сквера, телефон 36-08.

ОДКРИТО ОДДІЛ ПРОДАЖУ В РОЗДРІБ. ЗАВЖДИ НОВИНИ СЕЗОНУ ПРОДАЮТЬСЯ ПО ОПТОВИХ ЦІНАХ.

По п'ятницях продаж остатків. При магазині прийом замовлень чоловічого вбрання.

ПРОКАТ од 6 до 2 карбованців на місяць
ГОЛОВНЕ ДЕПО МУЗИЧНИХ СТРУМЕНТІВ
Г. І. ІІНДРЖИШЕКА

Київ, Хрещатик, 41, бель-етаж. Прейс-куранти висилаються по замовленню.

Літній театр Київського Купецького Зібрання
ТРУППА УКРАЇНСЬКИХ АРТИСТІВ Миколи Садовського.
Сьогодні, 2 Іюня, Пан Сотник муз. Козаченка, текст (по Шевченку) Шельменко денщик на 4-д. У по-ІІ Вес. ком. Дві семьи на 4 д. з снівами. Початок о 8 1/2 год. веч. Квитки продаються з 11 г. ран. до 2 год. і від 6 до 10 1/2 год. веч. Особи, що взяли квитки в театр, за вхід в сад не платять. Готується до вистави у 1-й раз нова пьеса **Стара шахта** драма на 5 д. Відповід. режисер М. Садовський.

Літній сад і театр „Тріумфъ“
Е. Б. Новановського. ♦ Бульварно-Кудрявська, № 22.

В театрі:
В неділю, 2-го Іюня „ЛЪСЪ“ комедія на 5 дій Островського.
В понеділок, 3-го Іюня „ГОРНОЗАВОДЧИКЪ“ на 5 д.

На одкритій сцені

Книгарня „Літературно-Наукового Вістника“
Київ, В.-Володимирська, 28, Тел. 26-66, має на складі великий вибір українських книжок, листовних карток, нот і картин; видання видавництва „ЛАН“ Львівської Видавничої Спілки. НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМ. ПЕВЧЕНКА, „ДЗВІН“, Петербурзького „Добродійного Товариства“, „Український Учитель“, також усякі російські книжки по українському питанню. Складає бібліотечки від 1 р. до 20 руб.—Каталоги висилаються даром. Замовлення виконуються негайно.

Городський сад і театри „ШАТО-де-ФЛЕРЪ“
Дирекція В. М. ДАГМАРОВА.
2-й ГОРОДСЬКИЙ ТЕАТР. ПЕТЕРБУРЗЬКА ОПЕРЕТА. Сьогодні 2-го Іюня при участі Ф. Барвинської і М. Михайлової в 1-й раз поста новка К. ГРЕКОВА. Сьогодні 3-го Початок в 8 1/4 год. веч. Квитки продаються до 6 г. в. в маг. бр. Коген (Хрещат., 25, тел. 141), а з 7 г. в. в касі „Шато“.

Критий літній театр Українська труппа Т. Колесниченки.
Сьогодні 2-го позній-Така її доля 2) „Майська ніч“.
Завтра, 3-го „ДУРИСВІТ“. Поч. в 8 1/4 г. в. Каса одкр. з 11—2 г. і з 5 г. до кінця вистави.
В саду. 2-го і 3-го Іюня „ПРАЗДИКЪ ЛЪТА“ Величезна гулянка. ПОВНА ПЕРЕМІНА ПРОГРАМИ, як на сцені так і на екраї. Після гулянки величезний фейерверк „Огненный танець“ Ресторан одкритий до 3-х годин ночі.

1-й виход любимця Вик. російськ. ром.
Пружанова О. Ф. Востокова.

Посеред саду

СІНЕМАТОГРАФИ
В САДУ
ВЕЛИЧЕЗНА ГУЛЯНКА.
На прикінці
Фейерверк „Пиръ Валтасара“
Ціни од 20 коп. Початок гулянки в 6 г. в., вистави 9 год. вечора.

Передплатники „РАДИ“ можуть купувати в „Українській Книгарні“ (Київ, Безаківська, 8).
за пів ціни оці видання:

1. „Вік“, три томи, за том по 1 карб.
2. Літературний збірник О. Кононського . . . . . 1 карб.
3. На вічну пам'ять Котляревському . . . . . 1 кар 75 к.
4. Левицький Ів.—Повісті, т. III 75 к.
5. Мирний П.—Перша книжка творів . . . . . 65 коп.
6. Друга книжка творів 75 к.
7. Копобинський—Оповідання т. I 75 к.
8. Грінченко—Писання т. I і II по 75 к.
9. Свидницький—Любодарські . . . . . 85 к.
10. Марко Волячок—Оповідання, т. I і II по . . . . . 25 к.
11. Кримський—Пальмове гілля . . . . . 25 к.
12. Чернявський—Зорі . . . . . 35 к.
13. Бордуляк—Оповідання . . . . . 40 к.
14. Франко—Збірник творів, т. I, II і III по . . . . . 35 к.
15. Грушевський—Оповідання . . . . . 20 к.
16. Яновська—Оповідання . . . . . 40 к.
17. Стефанів—Оповідання . . . . . 35 к.
18. Хвилько за хвилею. Збірник . . . . . 50 к.
19. Грінченко—Оповідання . . . . . 40 к.

Ціну визначено за знижкою 50%.
Замовляючи книжки, треба прислати в книгарню друковану адресу, з якою приходить „Рада“.

Въ модньо-мануфактурному магазині під фирм.
„КОТЛЯРОВЪ и ЧЕРНОГОЛОВКИНЪ“
Хрещатик, 36, телеф. 1433

До літнього сезону одержано останні новини шовкового, дубль-фас., шерстян., і суконного краму для мантілів і костюмів

Зефіри, Батісти, Маркизет, Муслін, кольорове полотно, все у великому виборі.
Ціни по за конкуренцією.

За ліквідацією т-ва Костенко і Титаренко
ПРОДАЖ
всього краму. Прорізна № 1, ріг, (Хрещатик.) Шовк, Шерсть, сукно, полотно, моделодам, одіяла і бум. літні тканини.

Дов. Київ с/к учебн. округом КУРСИ А. П. БОБИРЯ у Києві, Софійська, 5. Для обох полів, прийом у всякий час. Скоро і докладно вич. двойн. італ. бухгалтерії усього наочно і посеред. лясотно. Іншог. умови висилаються безплатно.

БУХГАЛТЕРИ

Печерський театр „РАДІУС“.

— Печерський майдан. Дирекція 2-ої артіль ім. О. Ф. Федорова. —
Українська драматична труппа
Ф. Харманенко-Сагайдачного і В. Борецького.
Сьогодні 2-го іюня:

„Нещасне кохання“

др. на 5 д. Манька. Бере участь вся труппа і хор.
Завтра, 3-го іюня виставлено буде

„ВОЛДАРИВНА“

Др. на 5 д. Карпенко-Карого.
— Власний струнний оркестр. Квитки продаються у касі театру. —
Початок о 8 $\frac{1}{2}$ год. вечора.
Режисер Ф. Харманенко-Сагайдачний Дірижор В. Борецький.

В книгарню Літературно-наукового Вістника,

Київ, В. Володимирська, ч. 28,
найшли до продажу такі нові книжки:

Кобилянський М.—Тіш забутих предків	п. 65 к.
Кобилянська О.—Червоні каблуки	п. 1 р.
Якшів М.—Блакшаний. Суспільна стаття	п. 50 к.
Коваленко Гр.—Вічний календар. Оповід.	п. 50 к.
Коваленко Гр.—Море. Оповід.	п. 10 к.
Коваленко Гр.—Виміська справа: листи з Орхві урядника Корвіа Кузала	п. 15 к.
Франко Ів.—Мойсей Поєма 2-о вид.	п. 30 к.
Вороной М.—В сайні мрії	п. 25 к.
Француз К.—Борьба за право Повість	п. 75 к.
Ченіга Я.—Проблеми виховання й навчання	п. 75 к.
Пилипович М.—Де-що про сумасну стадію розвитку української літературної мови	п. 10 к.
Семенов—Régide Лірика	п. 20 к.
Яновська Л.—Дрібні оповідання	п. 10 к.
Якимовський Я.—Університет для селян у Швеції	п. 5 к.
Чернявський М.—Богові повістки у ви. опов.	п. 70 к.
Доде А.—Пригоди Таратарів з Тараскою	п. 50 к.
Гнатюк—Народні казки	п. 75 к.

Крім того в книгарні великий вибір нових листовних карток з видами і тинами України, портрети українських письменників і картин з фабр. Замовлення виконуються негайно.
Нові каталоги висилаються даром.
Адреса: Книгарня Л. Н. Вістника; Київ, В. Володимирська, ч. 28.

Одержано до літнього сезону

ПОЛОТНО, Саратовська **КОВДРИ** літні, прострад- ла до купання, р- шинки, ГОТОВА **БІЛИЗНА**, жіноча й чоловіча, **ПОЛОТНО** для шарквиз.

І ціни без торгу.
Торговий дім
„Г. ЛЮБИМОВЪ и Сынъ“
КИІВ, Хрещатик, № 23. Телеф. 39—88.
ОДДІЛИ—Саратов, Казань і Самара.
ФІРМА ІСТНУЄ з 1872 року.

ШПАЛЕРИ

найновіших рисунків у великому виборі має **ФАБРИЧНИЙ СКЛАД**

Бр. ТАРНОПОЛЬ

Київ, Хрещатик, 16-2.
Зразки висилаються безплатно.
Продаж толя для покрівель.

Досвітні огні.

На обрії українсько-російського життя це не розвиднилося, але вже починають світитись перші досвітні огні. І що-дали, то тих огнів стає все більше. Усі це пам'ятають—бо це було так недавно,—як було поставлене українське питання, коли в Думі обміркувався останній росіє міністерства внутрішніх справ. Дебати над українським питанням, розпочаті з почину думської опозиції, зробили тоді велике вражіння не тільки на українське, але й на росієське громадянство. За кордоном ці дебати теж звернули на себе не аби-яку увагу, що видно з того, скільки місця присвятили їм закордонні часописи, як українські, так і чужомовні.

Тепер дійшла черга до росієськ міністерства народної освіти. Коли від міністерства внутрішніх справ українське може бажати тільки одного: щоб воно не втручалося в українське життя,—то в сфері народної освіти українство має, поруч з негативними, також і цілу низку позитивних домагань. Допущення української мови в початкову школу, заснування викладів української мови й українських дисциплін по середніх школах, відкриття українських кафедр в університетах киявських, харьківських та одеських, реформа учительських семінарій на Україні—це все певучі питання української освіти й культури, й розв'язання цих питань українство має право вимагати як од Думи, так і од міністерства народної освіти. Коли міністерство з цього погляду може доякогось часу вважатись безнадійним, то з боку Думи ми мали право сподіватись більшого спочуття й прихильності до наших справедливих домагань.

І це сталося. Тепер і в цій галузі українсько-росієськ відносин засвітився маленький досвітній вогник. Маємо на оці промову киявського посла професора С. О. Іванова, вголослену в засіданні Думи від 31 мая. Коротко й побжно, але все таки настільки ви-

разно, щоб їх не можна було не помітити, оратор висловив домагання українства в справі вищої освіти. Ці домагання, як відомо, зводяться перше всього до заснування кафедр української мови, історії й літератури по трьох українських університетах. І оратор довів про це до відомості Думи й міністерства.

Не можна сказати, щоб цей виступ, взявши сам по собі, міг цілком задовольнити наше громадянство. Занадто багато у нас наболіло, щоб той біль можна було не те що вигоїти, а навіть сформулювати в скількох позитивних словах. Але справедливості вимагає, щоб виступи Д. Іванова було віддано належне. До того ж, будемо сподіватись, цей виступ не буде одиноким, і як два тяжкі тому скільки коротких уваг депутата Шингарьова викликали жвавий обмін думок з приволу близької нам справи, так, може, й тепер почин киявського депутата не зостанеться без дальшого наслідкування.

„Конфлікт“.

Коли після гострої формули, ухваденої Думою до обміркування росієськ міністерства внутрішніх справ, Кокшова запитали, чому він не подається в одставку,—той одповів, що в Росії нема парламентаризму, й через те волюб Думи для уряду необов'язкові. Це безперечно відповіди цілком слушна, й не може бути сумніву, що вона вичерпує існуючі відносини між Думою та урядом. А проте зосталося де-що й такого, що не підійшло й не могло підійти під цю формулу відносин, висловлену прем'єром. Зосталась думська критика й її вплив на ширші маси людності, зосталась безсильність уряду супроти цієї критики. Зосталось те, що дні голосування росієськ в Думі—це дні суду над міністерствами й їх політикою, й як не піднімалися б думські дебати, як не затикався б рот опозиції, як не безплідні були б ці дебати з погляду практичного—міністри все-таки не верують їм і зазнають чимало неприємних хвилин.

Міністри у таких випадках часто люблять напускати на себе олімпійського спокою. Та з-під цього напускного спокою проглядає помітна тривога, проглядає неспокій. І це служить посереднім доказом, що самі міністри розуміють, наскільки їх політика далека від ідеалу.

Тепер міністри розгнівались на свого невідчайного виховання Маркова 2-го, що нагадав урядові цьому заповідь. Правда, це було зроблено в неможливор-грозій формі, але перше всього це зробив Марков 2-й, а, в-друге, голова того засідання князь Волковський ви-

словив ораторові догану. Одне, а цеї маленької хмари вийшов великий дощ. Міністри зріклися бути в Думі, поки їх не переберуть з належними перемоніями, а „мнестропослушна“ Дума впала від того в страшний переляк. „Конфлікт“ угрожує набрати величезних розмірів, і хто його знає, що воно з того й буде.

Це все—і прибільшена образливість міністерів, і легкодухий переляк Думи—було б тільки смішним, коли б під цим не ховалось щось більше й значніше. Ця побільшена образливість свідчить про те, що докори Думи, які з першого погляду здаються потраченими попустому, все-таки влучають у вибрану мету. Один з товаришів міністра внутрішніх справ кавав недавно, що не ходитиме в Думу, бо йому неприємно вислухувати докори. Тепер на цей погляд стали всі міністри.

З цього „конфлікту“ Дума могла б вивести для себе не аби-яку науку. Вона могла б пересвідчитись, що хоч „у Росії нема парламентаризму“ й хоч міністри після її вотумів недовірри не подаються в одставку, а проте її слова не пропадають марно. Та ледве чи це станеться. Дума вже й тепер перелюнала над усяку міру, й більш ніж правдоподібно, що пережожем з цього „конфлікту“ вище уряд.

Українці й соймові вибори.

(од власного живітвілля корреспондента).

До галицького союму на підставі теперішнього виборчого закону вибирається 149 послів; крім того в соймаї засідає ще 12 вірлістів, які є членами соймаї на основі свого публічного становища.

Виборе право до галицького соймаї опирається на мастковий пензі. На основі цього пензу всіх виборців поділено на 4 курії:

- 1) курію великої земельної власности, яка вибирає 44 послів,
- 2) курію промислово-торговельних палат, яка вибирає 3 послів,
- 3) курію міст, яка вибирає 28 послів,
- 4) курію сільських громад, яка вибирає 74 послів.

Голосування в усіх цих куріях явне, а в курії сільських громад ще й посередня (двостепенна), то значить, що селяне, які на основі свого податкового пензу мають виборче право, т. зв. „правиборці“, на т. зв. „правиборах“, які відбуваються в кожнім селі, вибирають виборців (одного на 500 осіб людности), які знов вибирають посла.

Национальний склад курій такий, що в перших двох куріях українці мають тільки незначні меншости; в курії міст українські меншости доволі значні, одначе більшости не мають українці ні в якій округі; тільки в курії сільських громад українці мають більшости в 47 округах, які знаходять ся на території східної, української частини Галичини.

Значить, виборчий закон дає українському народові змогу вибрати свою национальну репрезентацію тільки в 47 округах сільської курії в східній Галичині.

Одне з дійсности українських послів ніколи стільки не було, а за те бували часи, що українська национальна репрезентація в соймаї складалась ледви з скількох людей.

Причина цьому—галицькі вибори. Політична адміністрація, яка переводить вибори, знаходиться в Галичині в польських руках. А що вона ставиться вороже до українського національного життя, то вибори в сільській курії переводить вона так, що послами українських селян виходять переважно польські поміщики й польські чиновники. При двохступенних виборах з явним голосуванням адміністрація має дуже легку задачу, як перевести вибори на свою користь.

Списки правиборців складає громадська старшина, яка залежна від політичної власти.

Отже вже при списках виборців обминають селян свідомих, незалежних, а виписують туди людей темних або зморозованих, які робитимуть те, що скаже начальство. Проти неправильно аладжених списків правиборців можна вносити протест до політичної власти, але вона його ніколи не полагоджує на користь тих, які могли б поміщати й виборчій планам. Значить, вже список правиборців дуже часто ршає про те, хто буде послом.

Потім приходять правибори. Тут дуже часто буває так, що чиновник політичної адміністрації приїздить до села потайки, так що про це знає тільки громадська старшина. Тоді скликають тільки тих правиборців, які будуть голосувати так, як цього треба політичній адміністрації, і поки маса правиборців докладається про те, що відбуваються правибори, правибори вже покінчені. Ну, і виборцями вибрані люди, яких треба політичній адміністрації. Законні протести нічого не допомагають. А коли загал виборців проявляє своє невдоволення занадто голосно, то зараз роблять лад жандарми, так що часто приходять не тільки до арештування, але і до проливу крові.

Коли вже в усіх селах вибрані виборці, тоді вже легко знати, хто за кого буде голосувати, бо всі виборці в округі буває не більше як 100—200. Тоді вже індивідуально „обробляють“ кожного виборця.

Пускаються в хід погрози, обіцянки, гроші. Це часто доводить до того, що польський поміщик чи чиновник

уже перед днем виборів має забезпечити більшість. Всіх виборців, які обіцяли на нього голосувати, збирають в місті, де відбуваються вибори, разом і пильнують, щоб котрий не втік або не голосував інакше. А голосування явне і все знати, як хто голосує. Коли ж котрий з таких виборців в останню хвилину спроневерився б польському кандидату, то горе йому. Політична адміністрація, податковий уряд, суд, жандармерія і всі інші місцеві власті—а всі вони в польських руках—ястися б на нім при кожній нагоді. А такі нагоди мають місцеві власті що дні.

Коли ж між виборцями польський кандидат не може здобути собі більшости ще перед днем виборів, тоді польська адміністрація помагає йому в день виборів. Способів на це багато. Можна придумати якусь причину й арештувати потрібне число опозиційних виборців ще перед днем виборів. Або ще лише в самий день виборів. Ось, приміром, ідути собі опозиційні виборці містом, аж тут підбігає до них якийсь босяк, нависне найнятий польським виборчим комітетом, і починає з ними сварку або й бійку. А на це надбігають жандарми, які власне цього тільки й ждали, й арештовують опозиційних виборців стільки, скільки треба, щоб український опозиційний кандидат не мав більшости.

Можна б цілу книгу написати про всі ті способи, якими послугується польська адміністрація, щоб сполучити українського селянства вишом польський поміщик або чиновник, але і з цих кількох прикладів видно, як виглядають галицькі вибори.

Серед таких обставин здобути українця всі округи, в яких вони мають більшости, просто неможливо.

Останні вибори до Галицького соймаї, які відбувались в 1908 р., також не принесли українському народові належного числа мандатів.

Бачучи, що свідомість українського селянства постійно зростає і „роботи вибори“ по-раз трудніше, польська „Рада Народова“ забезпичила собі при тих виборах услуги цілої партії, яка виступає від імені українського народу, а саме партії москвофілів. Москвофіли знали, що власними силами ледви чи проведуть де свого кандидата. Отже обов'язались скрізь підпірати польських кандидатів проти українців, а за те намісник гр. Потоцький в порозумінню з „Радою Народовою“ наказав політичній адміністрації провести в скількох округах москвофільських кандидатів. Недавно презес „Ради Народової“, п. Пенський, прилюдно ствердив у вієньській „Neue Freie Presse“ і в львівській „Gazeti Narodowej“, що „Рада Народова“ заклучила була в 1908 р. такий блок з москвофілами.

На соймових виборах в 1908 р. в українських округах курії сільських громад вибрано 12 українців, 9 москвофілів, а по-зятім самих польських поміщиків та чиновників. Українські послі, між якими було 9 членів национально-демократичної партії і 3 членів радикальної партії, заложили спільний український клуб. Так само москвофіли zorganizували свій окремий „Русский Клуб“.

Та не вийшла москвофілам на добре польська ласка. Найперше посварились вони між собою й розпалися на два клуби: „новокурений“ під проводом дра Дудкевича і „старокурений“ під проводом дра Короля. Перший мав 4 послів, другий 5. Але один з „новокурених“ послів, священник о. Селик, з наказу своєї духовної власти, мусів зложити мандат. Відбулись нові вибори, і той мандат здобули українці. Далі один з „старокурених“ послів перейшов до українського клубу. Потім два „старокурени“ послі помірали. В однім з опорожнених через їх смерть округів відбулись вибори, з яких вийшов послом українць. Значить, при кінці істнування попереднього соймаї москвофільських послів осталося всього п'ять: три в „новокурених“ клубі і два в „старокурених“.

Український клуб збільшився тим часом трьома послами коштом москвофілів, а крім того українці здобули один мандат по смерті батька митрополита Шенгіцького, який довгі літа як польський кандидат був послом з українського округу. Таким чином українських послів при кінці соймових засідань було 16.

пейського політичного скандала. Особливо цей скандал відчувався в славянській селмі держав. І Росії, як найбільшій славянській державі, прийшлося першій реагувати на цей скандал. 26-го мая з Москви було послано сербському і болгарському королям відому вже телеграму Государя Імператора. Складена в рішучому, навіть грізному тоні, ця телеграма зробила величезне вражіння не тільки на воругуючі між собою славяно-балканські держави, а й у всій Європі. Тон войовничих сербських і болгарських кол аразу понизився, і обидві держави почали мало по-малу одступати з гострих позицій, бо побачили, що дійсно взаємні погрози війною і навіть сама війна не дають їм бажаного і що врешті все вирішиться так, як захотять великі держави взагалі і зокрема Росія, який по спільному договору між Сербією і Болгарією належить в їхніх непорозумінних місцях посередника судді. Після цього охота до бржканств зброею одпала у балканців, і європейські політичні кола, загально визнаючи величезне, навіть історичне значіння телеграми Государя Імператора, політичного акту, рівного якому не було в останні часи, приходять до спільної думки, що нічого не могло-б так швидко внести спокій на Балканах, як ця телеграма.

Тепер тільки лишається ще погодити дипломатичним шляхом Сербів і Болгарів і що місію, очевидно, прийме на себе тридержавна згода.

Цікаво, що друга політична комбінація—тридержавна спілка держиться, поки що, зовсім в стороні в цій справі. Хоча германська преса майже загально визнає, що крок Росії в даному разі був цілком певний і навіть необхідний.

Що до Австрії, то там, звичайно, в дипломатичних колах телеграма російського Царя викликала почуття ревности, там почали боїтись, що ролля першої скрипки у балканських справах почала одходити до Росії. Тепер треба сподіватись, що і вієньська дипломатія готує якусь комбінацію, щоб ослабити вражіння від російської телеграми.

В першу ж голову, австрійські політики будуть вимагати, щоб Австрія, поруч з Росією, брала участь в упорядкуванні балканських справ. Швидче всього, що Австрія тепер найвильніше буде чатувати за подіями в Турції і постараться їх як найкраще використувати для себе. Події ж в Турції носять тепер дуже грізний характер.

Вієвство великого візіря Махмуда-Шефкет-паші, єдиного чоловіка, після Кіаміля-паші, що міг ввержати принаймні зовнішній лад в Турції, наробило великих розорухів і в без того підготовлених війнах держави. Шефкет-паша покладав надії на непорозуміння між балканцями і хотів їх використувати для того, щоб хоч трохи одбити, тим чи іншим способом, з забраного в Турції підчас останньої війни. За день до смерті, великий візір викликав з Лондону мирних делегатів, які так і не підписали усіх умов мирного протоколу. В той саме мент болгаро-сербські непорозуміння дійшли до кульмінаційного пункту. Але смерть Шефкет-паші, а далі телеграма російського Царя, розбили плани турецьких політків.

Втративши багато з смертю великого візіря в зовнішній політиці, Турція опинилась разом з тим і в надвичайно скрутному становищі у своїм внутрішнім політичній житті. Тепер ця держава стоїть на порозі анархії і страшного терору. Престиж і сила молодотурків надвичайно підупали, в державі немає вже міцного ґрунту, немає відповідальних за її істнування громадських і політичних сил. Єсть тільки воругуючі між собою два стани—чатаджинська армія, що падає помстою до молодотурків за вбивство Назма-паші і костьятинопольська кулака молодотурків з прихильністю до них вієвськом. А решта населення, звичайна інертна турецька маса, звилка до всього ляха та й байдужа до нього.

З відатніших європейських подій минулого тиждня значаєшо ще зміну кабінету міністерів в Угорщині. Зміна ця торкнулась властиво не політики, а особ. Бо граф Тісса, що заступив місце скомпромітованого панаою прем'єр Лукача, був вірним слугою бажань і політики останнього і вестиме він цю політику й надалі в тому ж напрямкові. Принаймні, в своїй декларації в палаті депутатів Тісса просто і одверто заявив, що буде придержуватись старої великодержавної політики в відношенню до хорватів і інших пригнічених національностей. Палата (правда, в відсутности опозиції) зустріла декларацію гр. Тісси оплесками. Коментарі до цього, як то кажуть, зайві.

Еспаанський кабінет міністерів доручено у-друге скласти Романонесу, спадкомцем ліберальної політики покойного Каналехаса. Зоря консерваторів Еспаан, з Маурою на чолі, очевидно, впаде вже назавше.

3 газет та журналів.

* Виступ українських уніятських епископів в справі виборчої реформи до галицького соймаї й досі не зходить з сторінок газет. „Нова Буковина“ в числі 41 звертає увагу на национальній бік відозви й з цього приводу висловлює такі думки:

Одзначаючи виступ українських уніятських епископів, клуб укр. послів з Галичини чва себе привласняєм забрати в цій справі голос і висловити епископам привзана за те, що, збергаючи всїма права їх церкви, вони поставили себе на візір-

Радимо!! рашіт нїж купїте ГРАМОФОН або патефон з ПЛАСТИНКАМИ, побувайте в нашому фабричному оптовому-розничному складі, де при величезному й рїзномовитному виборі зумїєте легко знайти, що нїде в Південно-Західному краю можна купити грамофон краще й дешевше нїж у нас.

Торговий домъ ЛОЛЯКИНЪ И СЪЯ

КИЇВ, 52 ХРЕЩАТИК, 52 (червоні вивїски).
ОДДІЛИ: в Одесі, Харькові й Херсоні.

3000 ГРАМОФОНІВ і Пластинок 50,000

Грамофони		Пластинки	
Бїсмадцати рубльові	40 р. 75 коп.	Сїрена	75 к.
Двадцати п'яти	15 р. 75 коп.	Стеза	80 к.
Тридцяти	18 р. —	Бека-Гігант	90 к.
Сорока	23 р. —	Одеон-Гігант	90 к.
П'ятдесят	28 р. —	Зовофон	1 р. —
Штїдцесят	33 р. —	Полафон	од 1 р. 95 к.
Сїмдесят	37 р. —	Р. Аки. О-ва грамофонів	од 1 р. 95 к.
Восьмдесят	48 р. —	Фонотипія	од 1 р. 95 к.
Сторубльові	58 р. —	Пате пластинки якї грають без голок	75 к.
Стоп'ятдесят	90 р. —		

Допускається широка розстрочка плати.

Крім того продаються з великою знижкою: піаніно, гітари, мадolini, гармонїї, скрипки і ин. муз. струм. Вимагайте прейс-куранти грамофонів, музичн. струментів і каталоги пластинок. Інгородні замовлення висїлаємо по одержанню замовлення.

Грамофони ПЛАСТИНКИ І ГІЛОККИ

Дамські весняні
в'язані
САЧКИ
ЛІТНЯ ТРИКОТАЖНА БІЛИЗНА
Найкращі
сорти дамськ.
Панчоx при купівлі 6 пар
По оптовій ціні.
ДИТЯЧІ ПАЛЬТА, Костюми, Плаття,
Шляпи у великому виборі
ЧЕШСЬК.-РОСІЙСЬК. МЕХ. В'ЯЗАЛЬНЯ
Г. В. Андрле.
В.-ВАСИЛЬКІВСКА, 10.
Prix-Fixe.

Український
ФОТОГРАФІЧНИЙ СКЛАД
Київ, Прорїзна № 28.

Українська
КРАМНИЦЯ
І. Золотаренко і А. Авраменко
Київ, Прорїзна вул. № 26.
Бїлизна чоловіча жіноча і дитяча, постільна і столова бїлизна, полотна льняні і бумажні кращих виробів Російських та Закардонних фабрик. Панчохи, шкарпетки, рукавички, краватки, запонки, підтяжки, ковдри—зимові і літні, хустки і т. н.
Мережево і Швейцарські вишивки
Приймаються замовлення на шиття та мїчеві бїлизни і надплатан. панчоx.
ЦІНИ БЕЗ ТОРГУ.
Інгороднім висїлаєм накладною платою.

Українці! Свій до свого!
Фотограф Ф. Ф. РАБИНЧУК.
Київ, Львівська вул., № 6.
Пропонує шан. землям по незорїтїй ціні свої послуги. Робить фотогр. зїмки всїлякого розміру. живописні картки. При фот. спец. художній відділ. Портрети—од 1 карб. При фотографїї маються українські й цїганські вбрання.
123

В конторі газети „РАДА“
продаються комплекти журналу
„Нова Громада“
за 1906 рік (без 1-ої книжки) по 2 карб.
Пересїла 11 книг 45 коп. Окрема книжка 20 коп.—без пересїлки. 215

ЕЛЕКТРО-ФОТОЦИНКОГРАФІЯ
КЛІШЕ
ХУДОЖНІ ВИГОТОВЛЕННЯ
Н. В. ТАРАСОВИЧ
Київ, Фундуклївська вул.

І. К. МІЛЛЕРЬ.
КИЇВ, на Подолї.
Художні й п'анїрні приладдя.

шпалери
Георгія Фацьк
Київ, Хрещатик, 11. Телеф. 28-91.
Питайте нові книги вартї; Надсилають-ся ДУРНО. 136-15

У ХЕРСОНІ
вїзничо-газетний „Початок“ (Рїсеп.-Юск вул., почт. ящ. № 444). Приймає передплату на „Раду“ по цінах редакції з вїзлатом нївїть по-місяччї.
Там же є новїни української лїтератури
Швейні машини усеї сїстем, продаються НЕДОРОГО можна і в розстрочку
Полякин, Хрещатик, 52.
Редакція Студ. орг.
„Український Студент“
ласково прохає в справах редакційних ЛІТОМ (з 28 травня до 2 вересня) звертатися по адресі: МИРГОРОД на Полтавщині, буд. Мозгалецького, 6. Нероновичу. 444

Геть руки!
„Юроксиль“
без хлору, без соди
сам мисє бїлизну
без мила. Після годинної варки бїлизна приймає
найбїлїший колїр.
ВИМАГАЙТЕ ВСЮДИ!
Пачка 20 коп.
Підприємство Російське товариство торгівлі автотичним крамом у Київї.

ПАРОВАЯ ФАБРИКА
МАСЛЯНИХ КРАСОК
СКЛАДИ ОБОЄВЪ.
Художні й п'анїрні приладдя.
1) Олександрївська площа, буд. Братськ. монастиря (тел. 21—51).
2) Фундуклївська вул., 8, під гост. Глазницю (тел. 8—41).
3) Хорєна вул., 2, біля Житнього базару.
4) Думська площа, 4, поруч з Дворанськ. зїбран. (телеф. 16—37).
5) Лїтнївська вул., 18 проти Галицького базару (телеф. 4000).
322

В складї „ЖАКО“ Хрещатик, 42 у дворї
Для Костюмів і Манто
ОДЕРЖАНІ НОВИНИ
Шевїот, Шовк, Сукино, Шерсть—книжен, Бархат—новїна, Морозовський батїст, полотно, мадеполам ПРОДАЖ по Спїтво-фабричних цінах знизк. %.
ПРИЙОМ ЗАМОВЛЕННІВ.

Можна замовити ЦЕНЗУРОВАНІ ПРИМІРНИКИ.
1) Нової пїсєи С. Васильченка.
„Недоросток“ (ком. на 4 дії). 3 карб.
2) Жарт „На перші гулі“ Того-ж автора. 2 карб. Адреса: Київ, В.-Підвальна, № 6. КАЛЕНІКУ ДІДЕНКОВІ. 498
ПІАНІНО кооп. кращ. приладдя закардон. фабр. Гулфєра, Квандта, Любїтца, Гремєрта, Ульбрига, Бартгола й вїш. ПРОДАЮТЬСЯ НЕДОРОГО можна в розстрочку.
Полякин,
Хрещатик 52

Приймається передплата на 1913 рік НА ТИЖНЕВИК

„МАЯК“
„МАЯК“ виходить по-четверга з Київа; освітлює всі головні подїї в нашому політичному, культурному й економичному життї. „МАЯК“ мїстить твори з красною письменства, статї публіцистичні й науково-популярні. Подаючи багато новїнок з того, що дїється на Українї й по-за нею, „МАЯК“ найбїльшу увагу звертає на добрий виклад, на мову й задоволення потреб численної сїльської та робїтничої української інтелїгенції. Багато в тижневичкї малюнків, дописів, звїсток та справочних вїдомостів. „МАЯК“ призначається для незаможної української інтелїгенції, котра тїльки що шуєає стежок до самоосвітї і хоче придбати знання про свій край та народ.
Цїна за „МАЯК“: з пересїлкою на рік 3 карб. на пів-року 1 карб. 75 коп. Адреса редакції: КИЇВ, Тургенївська, 9. Редактор-видавець З. ШЕВЧЕНКО.
Підпишіться на УКРАЇНСЬКИЙ ХЛїВОРОВСЬКИЙ І КООПЕРАТИВНИЙ ЖУРНАЛ

„РІЛЛЯ“
що виходить з поїбря Ш-й рік кожного 1 і 15 числа. В журналі багато статей, порад, малюнків, справок. Про всїкї господарські, земельні та кооперативні справи подаються повнїни. Хто вписує на весь рік (за 2 карб.), зразу посїлаються всї перші №№ і додаток—великий ПОРАДНИК-КАЛЕНДАРЬ на 1913 рік. Пів-року „Рїлля“ висїлається за 1 карб.
Журнал „Рїлля“ і видавництва нагороджено на виставках золотою й сїбїрними медалями і похвальними листами.
Адреса Редакції: КИЇВ, Тургенївська, 9.
З редакції можна випусувати книжки й металки „Рїлля“, а також повні комплекти журналу за минулі роки.

СПЕЦІАЛЬНИЙ
МАГАЗИН ОБУВИ та ДОРОЖНИХ РЕЧЕЙ
ПАВЛА ОЛЕКСІЙОВИЧА ГОМОЛЯКА
КИЇВ,
ХРЕЩАТИК № 45. ТЕЛЕФОН № 13—49.

КУРСИ
дїєвочїм урядом рахївництва Г. К. Бурєнка. На курсах вчать бух. (счетовод). Директора Банку Г. К. Бурєнка, галтер, амерїц. банк. фабр.-завод; всї знан. по рахївн. На курсї приймає особи обох полиз. Інгород. вадє умов. і прогр. дурно. Київ, Прорїзна 16. 447

Українці! Свій до свого!
Спеціальна майстерня носєного і цївільного водзагу
В.-ВОЛОДИМИРЬСКА № 51, у дворї, (проти городського театру).
М. СВІНЦИЦЬКОГО.
Приймаю замовлення з свого і д. заказчиків матерїалу. Замовлення виконуються гарно, дешево і швидко. 122

ПОРТРЕТ
М. КОЦЮБІНСЬКОГО
Розмір 18x27 см. На гарному паперї ц. 3 коп.
Продається по всїх книгарнях.

ЗОЛОТО
брилїанти, сїрїбло, годинники рїзних фабрик пропонує у великому виборї ФАБРИЧНИЙ СКЛАД
Клавдія Сергїївнїча
РОГІНСЬКОГО.
89, Олександрївська, телеф. 20-95.

Вийшла з друку
НОВА КНИЖКА
„PRÉLUDE“
лїрика
СЕМЕНКО.
Продається по всїх українських книгарнях.
Ц. 20 КОП.

Всїм нашим передплатникам, навіть тим, що передплатять газету на місяць всїм може бути за доплату 6 карб. (в пересїлкою)
Словарь Української мови.
Зїраний редакцією журн. „Київская Старина“ і виданий під редакцією і з доповненнями **Б. ГРІНЧЕНКА.** В 4-х великих томах. В книгарнях продається він по 8 карб. без пересїлки. Словник цей одержав премїю ім. Костомарова від Російської Академії Наук.

Художня фото-цинкографіч. майстерня
„ГРАФИКЪ“
Київ, Софїєвська вул., 6. № 7. Телеф. 25-15
Робить клїше для ілюстрацїй, виданнїв, часописів, прейс-курантів, географічних карт, портретів, листовних карток й ин

ПІСОК, ГРАБІЙ І Т. Н.
можна вигідно використати з цементом з допомогою
машини і форми
Д-ра ГАСПАРІ для цегли, черпїлиц, порожнотлї, камїння, сїхїдїв, плит, труб, бетонн. стовбїв і вїш. виробів
КАМЕНОДРОБИЛКИ—ВАЛЬЦЕВІ
МАШИНИ, ПІСКОМОЙКИ
Л. Ц. М.—ЦЕМЕНТОВІ ФАРБИ
Машинобудівельний завод
Д-р Гаспарі і №-Маркранштадт
Прох. одвід наш завод. **Нова брошура № 351 дурно.**

До уваги українських учителів та батьків
Я. Чепїга
Проблеми виховання й навчання.
Збірник психо-педагогичних статей.
Книга перша.
Цїна 75 коп.
Продається по всїх українських книгарнях. 493

Новє бюро похоронних процесїй
Миколи ЯКУБОВСЬКОГО
в г Київї, на В.-Василькївськїй вул., в д. № 15 (пїр Рогвєдївськїй) Телеф. 492.
Новє похорон. бюро впоряж. по новим закардон. аразам. Росїйські коїсївнї 3-х класн. з верхальним шклом й електрич. освітлєн. Новї барни для прислужників: бїлі, чернї в сїр-блєм й чернї. Новї багато убранї уприжї для ковєй, качкї і сїтки. Магазин нового Бюро має до вибору не менш 100 саркофагів й домовин; вїдних нїкельових, цїнкових, кварцїсових й дубових у вському стилї й на вськї цїни.
Адреса для телеграм: Київ. Похоронне Бюро Якубовського. 305-рок